

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Pally a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a Mgr. Aleše Roztočila v právní věci žalobce: **A. H.**, proti žalovanému: **Nejvyšší správní soud**, se sídlem Moravské náměstí 611/6, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2014, č. j. 62 A 75/2014 - 19, o námitce podjatosti vznesené žalobcem proti soudcům Nejvyššího správního soudu,

t a k t o :

Soudci Nejvyššího správního soudu JUDr. Marie Žišková, JUDr. Lenka Kaniová a JUDr. Josef Baxa **n e j s o u** vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 185/2014.

O d ů v o d n ě n í :

Krajský soud v Brně usnesením ze dne 16. 9. 2014, č. j. 62 A 75/2014 - 19, odmítl žalobu, kterou se žalobce domáhal zrušení usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 6. 2014, č. j. 3 As 109/2014 - 10, jímž byla odmítnuta kasační stížnost žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 17. 3. 2014, č. j. 63 A 2/2014 - 10. Naposledy uvedeným usnesením krajského soudu byla odmítnuta žaloba proti usnesení ze dne 28. 11. 2013, č. j. Vol 136/2013 - 49, kterým Nejvyšší správní soud odmítl návrh žalobce na vyslovení neplatnosti volby všech kandidátů zvolených do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky ve volbách konaných 25. a 26. října 2013. Krajský soud v Brně v odůvodnění usnesení ze dne 16. 9. 2014, č. j. 62 A 75/2014 - 19, uvedl, že žalobce zjevně zamýšlel učinit své podání ve správním soudnictví, avšak jeho žaloba nesměřovala proti rozhodnutí správního orgánu, ale proti rozhodnutí soudu, a proto je nepřípustná podle § 46 odst. 1 písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s“).

Proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2014, č. j. 62 A 75/2014 - 19, podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost, která je u Nejvyššího správního soudu vedena pod sp. zn. 1 As 185/2014. Ze spisu Nejvyššího správního soudu vyplývá, že stěžovatel poté, co byl informován o probíhajícím řízení, vznesl námitku podjatosti vůči soudcům JUDr. Marii Žiškové, JUDr. Lence Kaniové a JUDr. Josefu Baxovi. K námitce podjatosti vůči JUDr. Marii Žiškové a JUDr. Lence Kaniové stěžovatel konstatoval, že tyto soudkyně „*v tajném soudě u Nejvyššího správního soudu v Brně sp. zn. 1 As 47/2014 nesprávným úředním postupem upřeli právo na spravedlivý proces.*“ JUDr. Josef Baxa je podle stěžovatele podjatý, neboť „*v této věci nepřímou rozhoduje o usnesení Vol 136/2013 - 49, kde byl členem senátu.*“

Soudci prvního senátu Nejvyššího správního soudu JUDr. Marie Žišková, JUDr. Lenka Kaniová a JUDr. Josef Baxa shodně konstatovali, že se necítí být podjatí a k účastníkovi řízení ani k projednávané věci nemají žádný vztah.

Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. „[s]oudci jsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“

Podle § 8 odst. 5 s. ř. s. „[ú]častník nebo osoba zúčastněná na řízení může namítnout podjatost soudce, soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce. Námitku musí uplatnit do jednoho týdne ode dne, kdy se o podjatosti dozvěděl; zjistí-li důvod podjatosti při jednání, musí ji uplatnit při tomto jednání. K později uplatněným námitkám se nepřiblíží. Námitka musí být zdůvodněna a musí být uvedeny konkrétní skutečnosti, z nichž je dovozována. O vyloučení soudce rozhodne usnesením po jeho vyjádření Nejvyšší správní soud, a je-li namítána podjatost soudní osoby, tlumočnicka nebo znalce, senát po jejich vyjádření.“

Integrální součástí práva na spravedlivý proces, vymezeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, je garance toho, aby ve věci rozhodoval nezávislý a nestranný soudce. Nestrannost a nezájatost soudce je jedním z klíčových předpokladů spravedlivého rozhodování a jednou z hlavních premis důvěry občanů a jiných subjektů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky). Požadavek nestrannosti a nezájatosti soudce je natolik zásadní, že umožňuje prolomení ústavní zásady, podle níž nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).

Vyloučení soudce z projednávání a rozhodování věci má být založeno nikoliv na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti. Subjektivní hledisko účastníků řízení o podjatosti může být podnětem k jejímu zkoumání; rozhodování o této otázce se však musí dít výlučně na základě hlediska objektivního (shodně též Ústavní soud ve věci sp. zn. I. ÚS 370/04). Ústavní soud ve své judikatuře dále vyslovil, že „[d]ůvodné pochybnosti o soudcově nestrannosti jsou kategorií objektivní povahy a jako takové musí být založeny skutečnostmi objektivně soudcovského rozhodování protirečícími, a to natolik, že nikoli z pohledu účastníků řízení, ale v objektivním smyslu ústavně chráněnou nestranností soudcovského rozhodování otráasají“ (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 3. 2000, sp. zn. III. ÚS 26/2000). Při posouzení otázky podjatosti soudce je třeba akcentovat též tzv. zdání nezávislosti a nestrannosti nejen ve vztahu k účastníkům řízení, nýbrž i ke třetím osobám (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 15. 11. 2010, sp. zn. I. ÚS 517/10).

Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že důvodem pro vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci může být pouze jeho poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávané věci, zejména v případech, kdyby mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech. Poměr soudce k účastníkům nebo k jejich zástupcům (ať již přátelský či nepřátelský) může být založen příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, může jít i o vztah ekonomické závislosti, apod. V daném případě však nebyla objektivně zjištěna žádná z těchto skutečností.

Podle Nejvyššího správního soudu tvrzení, že JUDr. Marie Žišková a JUDr. Lenka Kaniová stěžovateli „v tajném soudě u Nejvyššího správního soudu v Brně sp. zn. 1 As 47/2014 nesprávným úředním postupem upřeli právo na spravedlivý proces“, vychází z nepochopení soudního řádu správního a v žádném případě nezakládá pochybnosti o nepodjatosti výše jmenovaných soudkyň. Stěžovatel zřejmě poukazuje na skutečnost, že v řízení, které je vedeno u Nejvyššího správního soudu

pod sp. zn. 1 As 47/2014, nebylo konáno ústní jednání. Absence ústního jednání však nebyla výsledkem zlovolnosti. Vzhledem k povaze soudního sporu, který stěžovatel vedl, nemohly být za žádných okolností naplněny podmínky pro meritorní projednání jeho podání. Krom toho, i kdyby takové podmínky naplněny byly (což je zcela vyloučeno), tak podle § 109 odst. 2 s. ř. s. „[o] kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání. Považuje-li to za vhodné nebo provádí-li dokazování, nařídí k projednání kasační stížnosti jednání.“ Pro posouzení předložené námitky podjatosti je však zcela zásadní, že podle § 8 odst. 1 s. ř. s. nejsou důvodem k vyloučení soudce okolnosti, které spočívají v jeho postupu v rámci řízení o projednávané věci nebo v rámci rozhodování o jiných věcech. V tomto smyslu je podle závěrů odborné literatury a judikatury soudce vyloučen, „jen pokud se přímo podílel na projednávání nebo rozhodování věci v předchozím soudním řízení. Nicméně „předchozím soudním řízením“ není řízení v jiné soudní věci, byť by se i týkala týchž účastníků, ledaže tato řízení spolu značným způsobem souvisí, přičemž by první řízení a z něj vycházející rozhodnutí bylo jedním z podkladů v řízení a pro rozhodnutí v další (pozdější) věci (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2006, č. j. Nao 7/2006 - 121)“ (POTĚŠIL, Lukáš; BRUS, Martin; HLOUCH, Lukáš; et al. *Soudní řád správní: Komentář*. Praha: Leges, 2014, s. 69). Z uvedených důvodů je také nutné hodnotit jako lichou námitku o podjatosti JUDr. Josefa Baxy. Skutečnost, že se podílel na usnesení ve věci sp. zn. Vol 136/2013, které z povahy věci nemůže být předmětem přezkumu před Nejvyšším správním soudem a které proto nelze považovat za předcházející či související řízení, totiž nemůže založit pochybnosti o jeho nepodjatosti.

Z průběhu soudního řízení je podle Nejvyššího správního soudu zjevné, že stěžovatel zcela záměrně namítá podjatost prakticky všech soudců, kteří rozhodují v jeho záležitostech, aniž by se jeho námitky jakkoliv zakládaly na objektivních skutečnostech. Za situace, kdy již bylo stěžovateli mnohokrát vyloženo, jaké důvody mohou zpochybňovat nepodjatost soudce, se lze domnívat, že jeho úmyslem není ochrana subjektivních práv a lze pochybovat o tom, zda jsou předložené námitky míněny vážně.

Vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci má za následek odnětí věci zákonnému (příslušnému) soudci a její přidělení soudci jinému. Tento postup je proto nutno chápat jako výjimečný; takto mimořádná situace však v projednávané věci nenastala. Vzhledem k tomu, že se ve výroku uvedení soudci necítí být podjatí a jejich podjatosti nenasvědčují ani jiné skutečnosti, rozhodl Nejvyšší správní soud tak, že nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 1 As 185/2014.

P o u č e n í : Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. prosince 2014

JUDr. Jiří Palla
předseda senátu